

УДК 811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.25.2.4>

КОНЦЕПТОСФЕРА WEATHER В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

CONCEPTOSPHERE WEATHER IN ENGLISH LINGUOCULTURE

Остапчук І.І.,

orcid.org/0000-0002-3190-7778

кандидат філологічних наук,

*викладач кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*

Лобова О.К.,

orcid.org/0000-0002-4499-8939

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

Кукушкін В.В.,

orcid.org/0000-0002-3444-8810

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

Статтю присвячено дослідженню концептосфери WEATHER в англійській лінгвокультурі, що здійснюється у руслі лінгвокультурологічного та лінгвокогнітивного напрямів. Предметом дослідження є концептосфера WEATHER у англійській культурі та складові її елементи. Об'єктом дослідження є лексичний інструмент для об'єктивації концептуальної сфери WEATHER в англійській мові. Мета роботи полягає у розробці комплексного лінгвокультурологічного та лінгвокогнітивного аналізу змісту та особливостей організації концептосфери WEATHER шляхом виявлення та аналізу мовних засобів, що вербалізують аналізовану концептосферу в англійському дискурсі. У статті на основі засобів мовної репрезентації концептів та їх когнітивних властивостей описуються характеристики аналізованої концептосфери та моделюється її структура. Джерелами для дослідження служили авторитетні словники англійської мови (тлумачні, фразеологічні, синонімічні, тезауруси) та матеріали різних сайтів. У дослідженні використовувалися такі загальнонаукові та лінгвістичні методи дослідження як дефініційний, парадигматичний, дериваційний, компонентний, класифікаційний, контекстуальний, концептуальний, суцільної вибірки. Актуальність роботи полягає в інтересі науковців до сучасних тенденцій розвитку мовознавства; загальної спрямованості сучасних наукових парадигм до питання взаємодії мови, культури та мислення; концептуальним напрямом в англійській картині світу, розвитку різних методів концептуального аналізу. У статті представлено всебічний опис концептосфери WEATHER, заснований на лексикографічних джерелах та корпусах англійської мови, а також виявлено та описано особливості компонентів її субконцептів та міні концептів через лексичні, пареміологічні та фразеологічні засоби лінгвістичної об'єктивації, представлено модель структури концептосфери. Теоретична значимість цієї роботи визначається її внеском у подальший розвиток лінгвокультурології та концептуальної теорії шляхом вивчення ще одного фрагмента англійської картини світу, доповнюючи знання про базові концепти аналізованої лінгвокультури. Практична

значимість полягає у можливості використання результатів та матеріалів дослідження на лекціях з лексикології, лінгвокультурології, міжкультурної комунікації та дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: концептосфера, лінгвокогнітологія, лінгвокультурологія, паремія, фразеологія.

The article is devoted to the study of the WEATHER concept sphere in the English linguoculture, carried out in line with the linguoculturological and linguocognitive directions. The subject of the study is the concept sphere WEATHER in the culture of the English language and its constituent elements. The object of the study is a lexical tool for objectifying the conceptual sphere WEATHER in English. The aim of the work is to develop a comprehensive linguoculturological and linguocognitive analysis of the content and organization features of the WEATHER concept sphere by identifying and analyzing linguistic means that verbalize this concept sphere in the English discourse. Based on the means of linguistic representation of concepts and their cognitive properties, the article describes the characteristics of the analyzed concept sphere and models its structure. Authoritative dictionaries of the English language (explanatory, phraseological, synonymous, thesauri) and materials from various sites served as sources for the study. The study used such general scientific and linguistic research methods as definitional, paradigmatic, derivational, component, classification, contextual, conceptual, continuous sampling. The relevance of the work lies in its interest in modern trends in the development of linguistics; the general orientation of modern scientific paradigms to the question of the interaction of language, culture and thinking; conceptual trends in the English picture of the world, the development of various methods of conceptual analysis. This article presents a comprehensive description of the WEATHER concept sphere, based on lexicographic sources and corpora of the English language, as well as identifies and describes the features of the components of its concepts through lexical, paremiological and phraseological means of linguistic objectification, and presents a model of the structure of the concept sphere. This is the scientific novelty of the work. The theoretical significance of this work is determined by its contribution to the further development of linguoculturology and conceptual theory by studying another fragment of the English picture of the world, supplementing knowledge about the basic concepts of the analyzed linguoculture. The practical significance lies in the possibility of using the results and materials of the study in lectures on lexicology, linguoculturology, intercultural communication and research activities of students.

Key words: concept sphere, linguocognitology, linguoculturology, proverb, phraseology.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку мовознавства питання про співвідношення мови, мислення та національної культури перебуває у центрі уваги вчених. Наука про мову набула когнітивної та антропоцентричної спрямованості, що знайшло відображення в таких актуальних галузях, як лінгвокогнітологія та лінгвокультурологія [1]. Ці розділи мовознавства зосереджені на вивченні мови у парадигмах, центром яких є людина. Вивчаючи концепти, що утворюють цю понятійну систему і мовну картину світу, ми можемо дослідити спосіб мислення та менталітет як окремого індивіда, так і усієї нації. Для представників британської громадськості одним з таких понять є концепт WEATHER, найважливіша складова національного понятійного простору, що належить до фундаментальних комунікативних блоків британського суспільства.

Сфера метеорологічних явищ універсальна у всіх культурах і для всіх народів. Погода – це умова, з якою людина стикається протягом усього життя, яка впливає на здоров'я, настрої та багато аспектів життя, такі як робота, сільське господарство, відпочинок, транспорт тощо. Іншими словами, погода задає свої закони та правила існування суспільства. Ці обставини диктують необхідність аналізу та вивчення явищ погоди, які протягом століть займали впливове місце у національній культурі та світогляді англійців, вирізняються високою мовною значимістю та вербалізуються у комунікативній діяльності великою кількістю номінативних одиниць.

Дослідження у концептуальному напрямі WEATHER вважаються перспективними [2; 3], адже вони можуть бути цікавими не лише вузькому колу фахівців, а й широкій аудиторії. У сьогоdnішньому світі, що технологічно змінюється, погода є визначальним фактором, від якого залежить робота в багатьох сферах послуг і життя суспільства, багато з яких впливають на економічний стан нації. Зміни в навколишньому середовищі та кліматі, спричинені глобальним потеплінням та екологічним дисбалансом, є факторами, що впливають на умови життя у різних країнах. Це призводить до того, що все більше людей починають виявляти інтерес до природи та погодних умов, а для англійців погода – це не тільки невід'ємна частина життя, але й одна з найпопулярніших, актуальних тем, що широко обговорюються.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичну та методологічну основу дослідження склали роботи вітчизняних та зарубіжних фахівців у галузі лінгвокультурологічних [4; 5] та лінгвокогнітивних досліджень [1; 6], психолінгвістики [7; 8], теорії міжкультурної комунікації [9], мовної картини світу [10; 11], а також загальнотеоретичні роботи [12; 13]. Окрім того, вітчизняними та зарубіжними науковцями у різних аспектах досліджувалась метеорологічна лексика [2; 3]. Проте аналіз концепту WEATHER потребує подальшого дослідження в аспекті культурного ототожнення.

Мета дослідження полягає у комплексному лінгвокультурологічному та лінгвокогнітивному дослідженні змісту, особливостей та специфіки

організації концептосфери WEATHER шляхом виявлення та аналізу вербалізаторів, що репрезентують цю понятійну сферу в англomовному дискурсі, що зумовлює вирішення таких питань, як визначення теоретико-методологічних засад дослідження; характеристика феномену погоди у британській культурі за допомогою матеріалів авторитетних тлумачних, синонімічних, фразеологічних словників, тезаурусів англійської мови та даних корпусу англійської мови; виявлення, систематизація та аналіз мовних засобів вираження концептів.

Виклад основного матеріалу. Концептуальна сфера WEATHER посідає одне з ключових місць у мові, культурі та світогляді англійської мови, широко представлена в лексико-експресивних та пареміологічних засадах англійської мови, дослідження яких дозволяє виявити засоби мовної об'єктивації концептів та їх когнітивні характеристики. Зміст концептосфери WEATHER може бути представлений набором дрібніших компонентів: субконцептів RAIN, SNOW, WIND, SUN. Поняття WEATHER в англійській лінгвокультурі має переважно негативні конотації. Вивчення концепту національної культури допомагає вивчити менталітет, характер та картину світу носіїв цієї культури. Необхідність лінгвокультурологічних та лінгвокогнітивних досліджень, що вивчають взаємозв'язок культури, мови, свідомості та мислення людини, відіграє важливу роль. Останнім часом у цих двох сферах було проведено багато досліджень. Оскільки ці підходи взаємопов'язані і взаємодоповнюють один одного, ми дотримуємося погляду про неможливість вивчення поняття в рамках одного напрямку без прив'язки до іншого.

З огляду на те, що процес взаємодії мови та культури, який є важливим об'єктом досліджень мовознавства та культури, відбувається у свідомості людини, дослідження в галузі мовознавства та культури також мають лінгвокогнітивний характер. Тому у дослідженні поставлено завдання подати короткий огляд кожної з категорій понять в силу їхнього сутнісного характеру і того, що вони розглядаються на стику двох сфер досліджень.

З виникненням антропоцентричної парадигми в мовознавстві інтерес дослідників змістився з мов (об'єктів пізнання) на людину (суб'єкт пізнання). Мова починає вивчатися як вираження культури народу у взаємодії із культурою, психологією та філософією. В результаті взаємодії споріднених лінгвістичних дисциплін, таких як культурологія, етнолінгвістика, соціолінгвістика, країнознавство, етнопсихолінгвістика, виник

новий напрямок лінгвокультури, що є закономірним наслідком антропоцентричної парадигми.

Лінгвокультурологія – напрям, затребуваний на сучасному етапі розвитку лінгвістичних наук, що виник на стику мовознавства та культурології у XX столітті та зумовлений формуванням антропоцентричної парадигми [1]. У центрі уваги мовознавства та культури знаходиться національна культура, яка відображується у мові та несе інформацію про характер мислення, психіки та світогляду того чи іншого народу. Загальновідомо, що життя людини протікає у контексті культури. Це «друга реальність», що представляє збережену у мові історичну пам'ять людей, забезпечуючи цим діалог між поколіннями [1; 2; 7]. Відображення дійсності у свідомості людини під впливом культурно-мовних установок формують картину світу. Іншими словами, сукупність уявлень та знань людини про навколишній світ необхідно розглядати як узагальнення її досвіду взаємодії з реальністю [7; 10].

Основою мовної картини світу є концептуальна картина світу, що є впорядкованою сукупністю всіх концепцій у свідомості людини [13]. Дослідники розрізняють три типи образів світу: реальну – відображення об'єктивної реальності; культурну або концептуальну, яка відображає реальну картину світу крізь призму понять на основі уявлень людини, які формуються завдяки його свідомості та органам почуття; мовну – відображення концептуальної картини світу у мові [9]. Ще одна сфера, у якій розглядаються концепти, – це дослідження мовного пізнання. Це частина цілої складної галузі когнітивної психології, теорії штучного інтелекту, культурної антропології, нейрофізіології, філософії та лінгвістики, що поєднуються під назвою «когнітивні науки».

В рамках нашого дослідження ми розглянули вербалізацію концепту WEATHER в англomовних пареміологічних фондах. Студіювання матеріалу доводить, що лексичні одиниці сучасної англійської мови, які вербалізують концепт WEATHER, можна поділити та угрупувати за польовим принципом, де ядром буде іменник *weather*, до периферії якого належать лексеми, що вербалізують субконцепти-метеоніми RAIN, WIND, SNOW, SUN, які знаходяться на передній периферії асоціативного поля концепту WEATHER. Субконцепт RAIN підпорядковує, у свою чергу, мініконцепти STORM, CLOUD, THUNDER, RAINBOW, FOG, SHOWER, LIGHTNING.

Ядро концепту WEATHER вербалізує іменник *weather* у таких прислів'ях: 1. *Sorrow and ill*

weather come unsent for. 2. Cursing the weather is bad farming. 3. Weather, husbands, and sons come as you take them [14; 15; 16].

Найбільш широко в англomовній картині світу представлений субконцепт RAIN (29 одиниць). Таку уживаність цього концепту можна пояснити роллю дощу в англomовній культурі, адже це мова жителів Туманного Альбіону, де зливи та тумани є повсякденням. *Пареміологічні одиниці* із компонентом RAIN мають здебільшого негативну конотацію, рідше – позитивну, або можуть бути нейтральними. Позитивну конотацію має прислів'я *Small rain lays great dust (a little rain lays down a great wind)* [16].

Аналіз паонімів показав, що більшість прислів'їв та приказок мають негативну конотацію. У ході дослідження виокремлено такі: 1. *After rain comes fair weather. 2. Into each life some rain must fall. 3. It never rains but it pours (when it rains, it pours).*

З-поміж нейтральних виокремлено такі: 1. *When it rains, it rains on all alike. 2. Rain foretold, long last. Short notice, soon will pass* [14; 15; 16].

Жанром у контексті родового поняття «паремія» є – прикмети, що входять до складу фольклору мовленнєвих ситуацій так само, як прислів'я та приказки. Прикмети представлені кліше з доміантною проспективною функцією, які відображають процес спостереження ознак навколишнього світу і виведення з них майбутнього прогнозу [1; 10]. Найбільше прикмет в англomовному дискурсі пов'язано з дощем: 1. *Ring around the moon? Rain real soon. 2. When halo rings Moon or Sun, rain's approaching on the run. 3. When grass is dry at morning light, look for rain before the night. 4. When the chairs squeak, it's of rain they speak. 5. If bees stay at home, rain will soon come, if they fly away, fine will be the day. 6. If birds fly low, then rain we shall know. 7. If salt is sticky and gains in weight, it will rain before too late. 8. When the ditch and pond offend the nose, then look out for rain and stormy blows. 9. Catchy drawer and sticky door, coming rain will pour and pour. 10. When leaves show their undersides, be very sure that rain betides. 11. If you see the underside of the leaves in the gentle breeze, it will rain before your sneeze. 12. Seagull, seagull, sit on the sand, it's a sign of rain when you are at hand. 13. When the cows are lying on the ground, the rain shall soon be coming down. 14. Trout jump high, when a rain is nigh. 15. Curls that kink and cords that bind – signs of rain. 16. Dew on the grass, rain won't come to pass. 17. Birds flying low, expect rain and a blow. 18. If the raven crows, expect rain. 19. The louder the frog, the more the rain. 20. If clouds move against*

the wind, rain will follow. 21. Rain from the east: wet two days at least. 22. After a rainy winter follows a fruitful spring. 23. If in February there be no rain, 'tis neither good for hay nor grain [14; 15; 16].

Субконцепт RAIN підпорядковує мініконцепти STORM, CLOUD, THUNDER, RAINBOW, FOG, SHOWER, LIGHTNING, які пов'язані з метеорологічним станом до або після дощу.

Мініконцепт STORM реалізується у приказках та прислів'ях (4 одиниці): 1. *After a storm comes the calm. 2. Vows made in storms are forgotten in calms. 3. Oaks may fall when reeds withstand the storm. 4. The sudden storm lasts not three hours, the sharper the blast, the sooner 'tis past* [14; 15; 16].

У прикметах уживаються не лише іменник на позначення шторму *storm* (3 одиниці), а й прикметник *stormy* (1 одиниця): 1. *When sea-gulls fly to land, a storm is at hand. 2. Bees will not swarm before a storm. 3. Flies will swarm before a storm. 4. When sounds travel far and wide, A stormy day will betide* [14; 15; 16].

Мініконцепт CLOUD реалізується іменником *cloud* у трьох приказках та прислів'ях: 1. *Every cloud has a silver lining. 2. If there were no clouds, we should not enjoy the sun. 3. One cloud is enough to eclipse the sun* [14; 15; 16].

Два останні прислів'я взаємодіють с іменником *sun*, який вербалізує однойменний субконцепт.

У прикметах (6 одиниць) мініконцепт CLOUD вербалізується як однойменним іменником, так й іменниками, які не містять семи «хмара», як в останньому прикладі: 1. *When clouds look like black smoke a wise man will put on his cloak. 2. When clouds appear like rocks and towers, the Earth's refreshed by frequent showers. 3. The higher the clouds, the better the weather. 4. Cumulus clouds in a clear blue sky, it will likely rain. 5. Clouds on the setting sun's brow indicate rain. 6. Mares' tails and mackerel scales make tall ships take in their sails* [14; 15; 16] (тут образно йдеться про те, що якщо на небі є хмари, які схожі на пір'я, то слід очікувати вітру).

Мініконцепт THUNDER представлений іменником *thunder* лише у одному прислів'ї – *A quiet conscience sleeps in thunder*, а також у п'яти прикметах: 1. *Thunder in the morning, all day storming. Thunder at night is the travelers delight. 2. When the thunder is very loud, there's very little rain. 3. Big thunder, little rain. 4. Winter thunder – summer hunger. 5. Thunder in spring, cold will bring* [14; 15; 16].

Мініконцепт RAINBOW підпорядковується субконцепту RAIN, адже веселка з'являється після дощу. Цей мініконцепт представлений лише у прикметах (4 одиниці) іменником *rainbow*:

1. *A rainbow afternoon, good weather coming soon.*
 2. *Rainbow at noon, more rain soon.* 3. *Rainbow at night, sailor's delight; Rainbow in morning, sailor, take warning.* 4. *Rainbow in the morning gives you fair warning* [14; 15; 16].

Мініконцепт FOG реалізується іменником *fog* у трьох прикметах: 1. *Fog on the hill, water for the mill.* 2. *A summer fog for fair, a winter fog for rain. A fact most everywhere, in valley or on plain.* 3. *For every fog in March there's a frost in May* [14; 15; 16].

Мініконцепт SHOWER реалізується одноіменним іменником у двох прикметах: 1. *March winds and April showers bring forth May flowers.* 2. *A sunny shower won't last an hour* [14; 15; 16].

Мініконцепт LIGHTNING представлений лише в одному прислів'ї: *Lightning never strikes twice.*

Якщо субконцепт RAIN реалізується у приказках та прислів'ях, що мають експресивний характер, то субконцепт WIND реалізується у таких паремійних одиницях (5), що повчають: 1. *Words are but wind.* 2. *The wind can't be caught in a net.* 3. *Sow the wind and reap the whirlwind.* 4. *Hoist your sail when the wind is fair.* 5. *It's an ill wind (that blows nobody any good)* [14; 15; 16].

До прикмет, у яких трапляються одиниці (9), що вербалізують субконцепт WIND, належать такі: 1. *When the wind is in the west the weather is always best.* 2. *When the wind blows from the west, fish bite best.* 3. *When the wind's in the south, the rain's in its mouth.* 4. *When it blows from the east, fish bite least.* 5. *When the wind is out of the East, it's never good for man nor beast.* 6. *When the wind is blowing in the North, no fisherman should set forth.* 7. *No weather's ill if the wind be still.* 8. *See in the sky the painter's brush, The wind around you soon will rush.* 9. *The winds of the daytime wrestle and fight, longer and stronger than those of the night* [14; 15; 16].

Субконцепт SUN реалізується у пареміях іменником *sun*, наприклад, у приказках та прислів'ях (5 одиниць): 1. *Make hay while the sun is shining.* 2. *The sun shines upon all alike.* 3. *The sun*

loses nothing by shining into a puddle. 4. *The sun is never the worse for shining on a dunghill.* 5. *There is nothing new under the sun* [14; 15; 16].

Іменник *sun*, що вербалізує субконцепт SUN, у прикметах представлений чотирма одиницями: 1. *Happy is the bride that the sun shines on.* 2. *A reddish sun has water in his eye; before long you won't be dry.* 3. *When the sun sets bright and clear, an easterly wind you need not fear.* 4. *If the sun in red should set, the next day surely will be wet; if the sun should set in gray, the next will be a fair day* [14; 15; 16].

Субконцепт SNOW представлений лише у контексті прикмет (5 одиниць), що можна пояснити тим, що це метеорологічне явище не є звичним для англіців і у пам'яті носіїв мови не збереглося значного досвіду, пов'язаного зі снігом. 1. *The squeak of the snow will the temperature show.* 2. *A year of snow, a year of plenty.* 3. *Year of snow fruit will grow.* 4. *If you see lightning in January, you will see snow in April.* 5. *Spring snow is poor man's fertilizer* [14; 15; 16].

У наведених прикладах *пареміологічних одиниць* трапляється взаємодія одиниць на позначення різних субконцептів або мініконцептів, наприклад: *lightning – snow, sun – wind, wind – rain, rainbow – rain, rain – fog, thunder – rain, thunder – storm, cloud – sun, cloud – rain, cloud – shower.*

Висновки та перспективи подальших розробок. У результаті дослідження отримаємо субконституентну структуру концепту WEATHER, яка охоплює базисні субконцепти RAIN, WIND, SNOW, SUN, що належать до ближньої периферії ядра WEATHER. Субконцепт RAIN підпорядковує мініконцепти STORM, CLOUD, THUNDER, RAINBOW, FOG, SHOWER, LIGHTNING, які знаходяться на дальній периферії від семантичного ядра. Кожний із субконцептів та мініконцептів має своє місце в певній впорядкованій системі ієрархічних відношень.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в порівняльному аналізі асоціативних змістів концепту WEATHER в англійській та німецькій мовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Sulikowska A. *Cognitive Aspekte der Phraseologie: Konstituierung der Bedeutung von Phraseologismen aus der Perspektive der Kognitiven Linguistik.* Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Warszawa, Wien, 2019. 571 p.
2. Бехта І. А., Бондарчук Н. І. Структурно-семантичний інвентар метеорологічної лексики британських електронних газет. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* Сер.: Філологія. 2020. Вип. 45. Т. 2. С. 38–41.
3. Wiggins S. A. *Weathering the Psalms: A Meteorotheological Survey.* Wipf and Stock Publishers, 2014. 202 p.
4. Возняк С. С., Лімонченко В. В. Спів-буттєва освітня спільність і культура. *Антропологічні виміри філософських досліджень.* 2021. Вип. 20. С. 52–68.
5. Мізін К. Німецький етнокультурний концепт KUMMERSPECK та його смислові кореляти. *Лінгвістичні студії.* 2018. Вип. 35. С. 210–215.

6. Кравцев В. О. Концепт GRENZE у німецькій мові. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Т. 31 (70). № 3 Ч. 1. С. 141–145.
7. Дулюк С. А. Мовна концептуалізація інтелектуальних здібностей людини в англійській, французькій та українській фразеосистемах. *Проблеми лінгвістичної семантики: VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (19 листопада 2021 року)*. Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2021. 149 с.
8. Railton P. Moral Metaphysics, Moral Psychology, and the Cognitive Sciences. In A. I. Goldman & B. P. McLaughlin (Eds.), *Metaphysics and Cognitive Science*. Oxford University Press, 2019. Pp. 73–98.
9. Христин Н. С. Вербальне уособлення концепту «ЛЮДИНА» лексичною одиницею 'MAN' у фразеологічних зворотах. *Проблеми лінгвістичної семантики: VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (19 листопада 2021 року)*. Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2021. 149 с.
10. Бондаренко М. Фразеологічні одиниці з флористичним компонентом у мовній картині світу українця. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2018. Вип. 64. С. 23–30.
11. Павлюк О. Вербалізація концепту MÉMOIRE (ПАМ'ЯТЬ) у французькій мовній картині світу. *Проблеми гуманітарних наук*. Серія Філологія. 2021. №45. С. 342–350.
12. Melnyk V. P., Lushch-Purii U. I. Revising Anthropocentrism of Technics in the Light of the 21st Century New Anthropological Models. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*. 2022. № 21. Pp. 72–83.
13. Muliarchuk Y. I. From Anthropocentrism to Care for Our Common Home: Ethical Response to the Environmental Crisis. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*. 2021. № 19. Pp. 88–96.
14. Dictionary, Encyclopedia and Thesaurus. The Free Dictionary. URL: <http://www.thefreedictionary.com>
15. Dictionary.com. URL: <http://www.dictionary.reference.com>
16. IdiomCenter. URL: <http://www.idiomcenter.com/dictionary>